

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ за результатами визначення потреб у соціальних послугах населення Коломийської територіальної громади

1. Вступна частина

1.1. Профіль територіальної громади

Коломийська міська територіальна громада була створена у вересні 2018 року. До її складу входить місто Коломия та 10 сіл.

Загалом у громаді станом на 1 січня 2024 року проживають 75392 особи, з яких 60649 людей у місті та 14743 у селах (табл. 1). Згідно з даними на порталі gromada.info, у найменшому з сіл громади (с. Кубаївка) зареєстровано 58 жителів, а у найбільшому (с. Саджавка) – 3438 мешканців. Відстань між населеними пунктами та адміністративним центром громади варіюється від 4,7 км до села Воскресинці до 23,5 км до села Кубаївка.

1.2. Основні тенденції соціально-демографічних процесів у територіальній громаді

Статеві-вікова структура населення громади в цілому відображає загальноукраїнські тенденції (див. таблицю 1):

- частка дитячого населення віком 0 – 17 років складає 17% від загальної чисельності жителів громади;
- спостерігається переважання смертності над народжуваністю (в 1,8 рази).

Дані про чисельність осіб похилого віку в межах дослідження не збирались, а щодо кількості осіб віком 14-35 років по громаді не були надані, тож можливість визначити наявність характерної для країни в цілому тенденції старіння населення відсутня, проте, зважаючи на актуальну соціально-демографічну ситуацію, її вірогідність є доволі високою.

Таблиця 1

Демографічна структура Коломийської громади станом на 1 січня 2024 року

Показник	Кількість осіб
Чисельність населення всього	75392
Чисельність жінок	35226
Чисельність чоловіків	29101
Чисельність міського населення із загальної кількості	60649
Кількість жінок з міського населення	27120
Кількість чоловіків з міського населення	22464
Чисельність сільського населення із загальної кількості	14743
Кількість жінок із сільського населення	8106
Кількість чоловіків із сільського населення	6637
Чисельність дитячого населення віком 0-17 років	13110

Кількість дівчат	6334
Кількість хлопців	6776
Кількість народжених	772
Кількість померлих	1395

2. Характеристики вразливих груп населення, осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, та стан охоплення їх соціальними послугами.

2.1. Чисельність вразливих груп населення

У Коломийській громаді згідно з інформацією, наведеною в **додатках 1 та 3.1 до Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах** (далі – **Порядок**), загалом на обліку перебуває **більше 16000 тисяч осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення, зокрема:**

- 9152 внутрішньо переміщені особи (при цьому виявлена невідповідність у додатку 1 до Порядку загального числа ВПО сумі кількості жінок, чоловіків та дітей);
- 4532 сім'ї, члени яких мають інвалідність, з них 352 сім'ї, у яких діти мають інвалідність;
- 955 осіб з розладами психіки та поведінки, пов'язаними з уживанням усіх груп психоактивних речовин;
- 911 сімей, які отримують державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям, у яких виховується 1366 дітей;
- 745 багатодітних сімей, у яких виховується 2393 дитини;
- 736 сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах;
- 736 сімей, які отримують соціальні послуги;
- 352 дитини з інвалідністю (згідно з додатком 3.1 до Порядку, тоді як у додатку 1 вказана інша кількість – 343 дитини);
- 269 одиноких матерів;
- 217 осіб, які постраждали від домашнього насильства;
- 197 дітей, які перебувають на обліку у зв'язку з обставинами, зумовленими стихійним лихом, техногенними аваріями, катастрофами, бойовими діями чи збройними конфліктами;
- 197 осіб, яким заподіяно шкоду пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією;
- 182 особи зареєстровані в центрі зайнятості як безробітні;
- 182 дитини з особливими освітніми потребами;
- 87 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з яких 37 виховуються в дитячих будинках сімейного типу, 27 перебувають під опікою / піклуванням, 6 виховуються в прийомних сім'ях, 3 влаштовано на цілодобове перебування (від однієї доби на тиждень) до закладів інституційного догляду та виховання дітей;
- 46 дітей на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах;

- 43 дитини, батьки або один із батьків яких загинули внаслідок військової агресії;
- 37 осіб у віці 18-23 роки з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;
- 35 бездомних осіб та інші.

Найчисельнішою серед вразливих груп населення в Коломийській громаді є внутрішньо переміщені особи. Слід зазначити, що ця тенденція проявилась і під час проведення **фокус-групи в місті Коломия.** Серед 9 учасниць та 2 учасників фокусованого групового інтерв'ю з представниками сімей, які є **бенефіціарами соціальної допомоги та послуг** в Коломийській громаді, до цієї категорії належали 9 осіб. Водночас серед ВПО були 4 представники сімейних форм виховання (опіка та піклування), 2 дружини військовослужбовців, 2 батьки / опікуни дитини з інвалідністю та 1 мати, що сама виховує дітей. У шести учасників фокус-групи по одній дитині в родині, у чотирьох по дві дитини, в одного учасника троє дітей.

2.2. Чинники, що зумовлюють вразливість / складні життєві обставини, які найбільш поширені в територіальній громаді

Учасники та учасниці фокус-групи в місті Коломия, визначили матеріальний стан своїх сімей наступним чином:

- вистачає на продукти й одяг, але ми не можемо купувати дорогі речі, наприклад нову побутову техніку (6 осіб);
- вистачає на продукти харчування, але не вистачає на одяг (3 особи);
- вистачає на продукти, одяг, можемо іноді купувати дорогі речі, наприклад побутову техніку (1 особа);
- не вистачає коштів навіть на продукти харчування (1 особа).

За результатами колективного обговорення були виявлені такі **чинники, що зумовлюють вразливість і складні життєві обставини:**

- фінансові труднощі (7 згадувань);
- складнощі з пошуком роботи (3 згадування);
- проблеми з пошуком житла у сімей з числа ВПО та постійне підвищенням орендної плати господарями житла (3 згадування);
- певні непорозуміння у взаємодії ВПО та місцевого населення (2 згадування);
- неоднакове ставлення до ВПО з різних окупованих територій, зокрема, більша увага до маріупольців та менша допомога для жителів інших населених пунктів (1 згадування);
- складнощі з дороговартісним обстеженням для дитини (1 згадування);
- побоювання щодо адаптації дитини з сім'ї ВПО до офлайн навчання (1 згадування);
- труднощі в догляді за дитиною з порушеннями психічного розвитку (1 згадування).

Водночас, під час фокус-групи **інформантки з числа ВПО** відзначали такі **позитивні моменти** перебування у громаді:

- надання безкоштовного житла (2 згадування);
- підтримка та допомога з боку місцевого населення (1 згадування);
- успішна адаптація дітей в місцевій школі (1 згадування).

2.3. Основні соціальні проблеми, актуальні для Коломийської територіальної громади

Специфікою проведеної у місті Коломия **фокус-групи**, як вже йшлося, було те, що серед 11-ти інформантів 9 виявились не тільки представниками різних категорій сімей із дітьми, а ще і **внутрішньо переміщеними особами**.

Головні **проблеми**, які артикулювали учасники дослідження, — це складнощі з житлом для ВПО, труднощі в пошуку роботи, недостатній рівень фінансового забезпечення, маленький розмір допомоги, високі ціни на продукти й ліки, нестача коштів на побутові прилади, одяг, предмети гігієни та шкільне приладдя для дітей, складнощі з проходженням медичного обстеження, відсутність дієвої психологічної підтримки, труднощі адаптації дітей до офлайн-навчання та інші питання.

Крім того, учасники фокус-групи з числа **постійних жителів громади** нарікали на те, що **на їхні потреби звертають менше уваги** і надають менше натуральної допомоги порівняно із внутрішньо переміщеними особами. Цю думку підтримали й інформантки з числа ВПО.

Окреме зауваження стосувалось **зменшення надання натуральної допомоги для ВПО** та відмінностей в обсягах допомоги та уваги, яка приділяють переселенцям з різних територій. Йшлося, зокрема, про те, що у всіх на вустах **маріупольці**, а про жителів інших населених пунктів надавачі допомоги згадують рідше. Також для учасників фокус-групи з числа ВПО нагальною проблемою є **вірогідність скасування грошових виплат**.

У відповідь на питання, **чи пристосоване житло**, в якому ви проживаєте після переміщення / евакуації, до потреб ваших та ваших дітей, троє учасників фокус-групи з числа ВПО повідомили, що так, а шестеро заперечили, зазначивши, що у них немає необхідних меблів, власного простору, а також, що вони були змушені самі купувати усе необхідне для облаштування житла для життя.

Говорячи про **стан доріг та роботу громадського транспорту**, учасники дослідження звернули увагу на такі **недоліки**:

- відсутність безпечних тротуарів для пішоходів у районі залізничного вокзалу міста Коломия;
- відсутність пільгового проїзду для волонтерів у громадському транспорті міста;
- нестабільна робота міського та міжміського транспорту, незрозумілий графік, складнощі з переміщеннями під час свят та на вихідні дні;
- незадовільний стан доріг;
- відмова водіїв маршрутних таксі приймати талони на безкоштовні поїздки;
- рано закінчується робота транспорту, важко кудись дістатись у вечірні часи доби.

Роботою **медичної системи** громади учасники фокусованого групового інтерв'ю в цілому **задоволені**, хоча і висловили низку **побажань**:

- більше допомагати вразливим групам населення з придбанням ліків;
- покращити можливості звертатись по безоплатні консультації до вузьких спеціалістів.

Рівень надання **освітніх послуг у громаді** також оцінений загалом **позитивно**. Одна з інформанток з числа ВПО під час обговорення поділилась побоюваннями щодо того, чи зможе

її дитина подолати мовний бар'єр під час офлайн-навчання, на що інші учасники фокус-групи не тільки запевнили її у тому, що ця проблема має рішення, а ще і порадили навчальні заклади міста, які успішно сприяють адаптації учнів та учениць з числа ВПО. Крім того, високу оцінку отримала робота закладу позашкільної освіти «**Будинок школяра**», де є безкоштовні гуртки для дітей.

2.4. Стан охоплення соціальною допомогою та послугами вразливих груп населення

Соціальні послуги у громаді згідно з інформацією, наданою громадою у додатку 1 до Порядку, отримують **736 сімей**. Це число співпадає з даними щодо кількості сімей, які **перебувають у складних життєвих обставинах**, тож можна припустити, що усі родини цієї категорії охоплені соціальними послугами.

Згідно з **додатком 3.1** до Порядку **кількість осіб, які звертались** щодо отримання соціальних послуг, та осіб/сімей, щодо яких надійшли звернення/повідомлення про потребу в соціальних послугах за попередній календарний рік, **співпадає** з кількістю осіб/сімей, щодо яких за результатами оцінювання потреб **зроблено висновок про потребу в наданні** соціальних послуг та кількістю осіб / сімей, які **отримували соціальні послуги** у звітному періоді.

Ба більше, у деяких вразливих групах населення **кількість осіб / сімей, які отримали соціальні послуги, дорівнює загальній кількості тих, хто перебуває на обліку**. Це такі **категорії**, як особи, яким заподіяно шкоду пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією; діти з особливими освітніми потребами; діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, що перебувають під опікою / піклуванням; бездомні особи та інші.

Стосовно **груп**, у яких послугами охоплена **частина потенційних отримувачів**, зафіксовано, що **за соціальними послугами звертались та отримали їх**:

- 94% ВПО;
- 72% дітей, наявних на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах;
- 62% дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у їхньому числі 56% з тих, хто виховуються в прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу;
- 57% осіб з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування (у віці 18-23 роки), які проживають в територіальній громаді;
- 51% безробітних, зареєстрованих у центрі зайнятості;
- 29% сімей, де є діти з інвалідністю;
- 10% осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Варто зазначити, що у **додатку 3.1** до Порядку не наведена інформація про звернення щодо потреби у соціальних послугах та надання їх у групі **дітей з інвалідністю**, натомість у додатку 1 є дані про **56 дітей з інвалідністю**, які отримують соціальні послуги в громаді, з них 10 – послуги раннього втручання та 46 – послуги з реабілітації. Як уже зазначалось, інформація, надана громадою щодо кількості дітей з інвалідністю у **додатках 1 та 3.1** до Порядку різниться між собою. Зважаючи на те, що чисельність, наведена у **додатку 3**, співпадає з кількістю сімей,

у яких діти мають інвалідність, можна припустити, що правильним показником є **352**, а не **343** дитини з інвалідністю. Тож, спираючись на ці міркування, можна припустити, що **соціальні послуги в Коломийській громаді надаються для 16% дітей з інвалідністю**.

Учасники **фокусованого групового інтерв'ю** під час заповнення анкет відповіли, що у разі потреби вони **звертаються по допомогу** до представників органів місцевої влади (5 згадувань), представників благодійних фондів та організацій (4 згадування), родичів та друзів і колег (по 3 згадування). Двоє респондентів повідомили, що ні до кого не звертаються по допомогу. Крім того, переважна більшість учасників під час обговорення зазначали, що звертаються по допомогу не часто. Імовірно, така ситуація може бути пов'язана, зокрема, з **невисокою обізнаністю** щодо того, яким чином можна це зробити і на що розраховувати.

Серед інституцій, до яких інформанти звертались по допомогу та послуги, учасниками були названі **соціальна служба у справах дітей, органи соціального захисту населення, комунальна установа «Єдиний центр надання реабілітаційних та соціальних послуг міста Коломиї, ЦНАП, благодійна організація «БФ “Карітас Коломия”», благодійна організація «СОС Дитячі містечка», благодійний фонд «Я – Маріуполь», благодійний фонд «Щасливе сонечко», ЮНІСЕФ**.

У відповідь на питання, чи знають вони **фахівців соціальної роботи / соціальних працівників**, які надають послуги і обслуговують жителів громади, **6** респондентів відзначили, що знають і контактують під час отримання послуг, **4** сказали, що не знають і не цікавились цим питанням, а **1** особа відповіла, що знає, але послуг не отримує.

Примітно, що в процесі колективного обговорення інформантам та інформанткам було **складно чітко назвати перелік послуг**, які вони можуть отримувати від соціальних служб, та визначитись з тим, якими послугами вони користувались протягом останнього року. Під час анкетування, коли респонденти мали перед очима перелік послуг, складений відповідно до затвердженого Міністерством соціальної політики **Класифікатора соціальних послуг**, були отримані такі відповіді щодо **послуг, які вони отримали в громаді протягом минулого року**:

- інформування (5 осіб);	- посередництво (1 особа);
- консультування (3 особи);	- представництво інтересів (1 особа);
- соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування (3 особи);	- соціальна профілактика (1 особа);
- соціальний супровід сімей, які перебувають у складних сімейних обставинах (2 особи);	- соціальна адаптація (1 особа);
- супровід під час інклюзивного навчання (2 особи);	- соціально-психологічна реабілітація (1 особа);
- натуральна допомога, зокрема, їжа, одяг, ліки, засоби гігієни (2 особи);	- надання притулку (1 особа);
	- короткотермінове проживання (1 особа);
	- серед іншого – допомога в проведенні тесту ДНК дитині для оформленні опіки (1 особа).

Зафіксована ситуація щодо **розбіжностей у відповідях** на питання про соціальні послуги в процесі колективного обговорення та при індивідуальному заповненні анкет може свідчити про те, що в учасників дослідження **не вистачає чіткого уявлення про перелік та зміст послуг**, яке вони могли б впевнено артикулювати в аудиторії під час колективного обговорення.

Аналіз наданих соціальних послуг за класифікацією згідно з **додатком 3.2** до Порядку засвідчив, що у певних вразливих групах населення кількість осіб / сімей, які отримували послугу за минулий рік, **більша** за число осіб / сімей, що належать до потенційних отримувачів соціальних послуг у громаді. Так, у 2023 році згідно з наданими громадою даними виявлене таке **перевищення фактичної чисельності отримувачів соціальних послуг порівняно з потенційними їх оцінками**:

- транспортні послуги у 10 разів;
- денний догляд у 4,5 рази;
- соціально-психологічна реабілітація у 2,5 рази;
- догляд вдома у 2,3 рази;
- консультування на 11%;
- натуральна допомога на 8%;
- представництво інтересів на 4%.

Щодо інших **видів послуг** в Коломийській громаді протягом 2023 року варто зазначити, що вони були **надані в обсязі, який або дорівнює, або перевищує** кількість осіб / сімей, щодо яких за результатами оцінювання потреб особи / сім'ї зроблено висновок про потребу в наданні відповідної соціальної послуги, та кількість осіб/сімей, щодо яких надійшли повідомлення про потребу в соціальній послугі у звітному періоді.

У відповідь на питання, **чи знають вони фахівців соціальної роботи / соціальних працівників**, які надають послуги і обслуговують жителів громади, **6** учасників зазначили, що знають і контактують під час отримання послуг, **1** сказав, що знає, але послуг не отримує, **4** – що не знають і не цікавились.

Оцінки учасниць та учасників **фокус-групи** щодо **задоволеності якістю отриманих послуг** за результатами анкетування виявились неоднотайними: **6** осіб продемонстрували позитивне ставлення, **3** особи висловили незадоволення, а **2-м** учасникам виявилось важко відповісти на це питання. Під час обговорення інформанти та інформантки говорили про в цілому **прийнятний рівень** обслуговування фахівцями органів соціального захисту та соціальними працівниками, наголошуючи, водночас, на складнощах із з'ясуванням того, як оформлювати і продовжувати допомогу для ВПО. Одна з інформанток з патронатної родини повідомила, що користувалась **послугами мобільної бригади** фахівців з Івано-Франківська та дуже задоволена якістю їхньої роботи.

Порівнюючи **актуальний стан** справ із **ситуацією до повномасштабного вторгнення**, постійні жителі громади зазначили, що загальних обсяг послуг не змінився, але деякі виплати, зокрема для дітей, що перебувають під опікою, взагалі не підвищувались та наразі не можуть покрити нагальні потреби.

2.5. Основні потреби у соціальних послугах жителів територіальної громади з числа вразливих груп населення, осіб/сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах

Обговорюючи **запити на послуги**, учасниці та учасники фокус-групи переважно говорили про недостатність **інформаційної, психологічної та медично-консультаційної підтримки**. Серед **першочергових послуг**, у яких є гостра потреба, по 2 учасники фокус-групи назвали соціальний супровід сімей, які перебувають у складних сімейних обставинах, натуральну допомогу, зокрема, їжа, одяг, ліки, засоби гігієни та надання притулку. Також по одному згадуванню було про потребу в консультуванні, соціальні та соціально-трудова адаптації та соціально-психологічній реабілітації.

В анкетах, крім того, були зазначені **потреби** у наданні житла, меблів, побутових приладів та гаджетів для навчання дітей, консультуванні щодо можливостей отримання допомоги, допомозі з лікуванням. Серед **послуг, яких не вистачає** їм та членам їхніх сімей, респонденти під час анкетування назвали такі:

- консультування (5 осіб);
- натуральна допомога, зокрема, їжа, одяг, ліки, засоби гігієни (5 осіб);
- інформування (3 особи);
- надання притулку (2 особи);
- транспортні послуги (2 особи);
- соціальний супровід сімей, які перебувають у складних сімейних обставинах (1 особа);
- соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування (1 особа);
- представництво інтересів (1 особа);
- соціальна інтеграція та реінтеграція (1 особа);
- соціально-психологічна реабілітація (1 особа).

Основні запити на допомогу від учасників фокус-групи за результатами анкетування:

- фінансова допомога (6 згадувань);
- допомога у вирішенні питання з житлом (4 згадування);
- збереження виплат для ВПО (3 згадування);
- надання безоплатних консультацій медичних спеціалістів, логопедів, дефектологів, корекційних педагогів (2 згадування);
- допомога психолога (2 згадування);
- матеріальна допомога, зокрема, побутові прилади, одяг, шкільне приладдя (2 згадування);
- організація культурно-просвітницьких заходів для дітей та дорослих з числа ВПО спільно з місцевими жителями, зокрема, ознайомчих екскурсій регіоном (1 згадування);
- заходи щодо покращення взаєморозуміння ВПО та постійних мешканців громади (1 згадування).

Щодо питання про **необхідність забезпечення у громаді потрібних товарів та послуг** найбільше запитів учасників фокус-групи з числа ВПО було щодо такого:

- постійне проживання та інформаційна підтримка (по 7 згадувань);
- продукти харчування та побутові товари (по 6 згадувань);
- одяг та ліки (по 5 згадувань);

- медична допомога (4 згадування);
- довготривале проживання та юридична допомога (по 3 згадування);
- тимчасове проживання (1 згадування).

Учасники фокус-групи з числа **представників сімей з дітьми-інвалідами** зазначали, що у громаді потрібен розвиток послуги **«допомога асистента для дитини»**, а також **додаткові консультації лікарів**.

3. Стан системи надання соціальних послуг і потреби для її подальшого розвитку

3.1. Наявні ресурси

Згідно з інформацією, наданою у **додатку 2** до Порядку, **надавачами соціальних послуг** у Коломийській громаді є три організації:

- Єдиний центр надання реабілітаційних та соціальних послуг міста Коломиї (комунальна форма власності);
- Благодійна організація «Благодійний фонд «Карітас Коломия» (приватна форма власності);
- Благодійна організація «Благодійний Фонд «Будинок милосердя блаженного Миколая Чарнецького» (приватна форма власності).

Фактична **кількість отримувачів соціальних послуг** за попередній календарний рік у всіх організаціях не перевищує планової. Усі будівлі відповідають вимогам **інклюзивності**.

Єдиний центр надання реабілітаційних та соціальних послуг міста Коломиї та благодійна організація **«Благодійний фонд «Карітас Коломия»** надають послуги однаковим **категоріям** осіб:

- діти-сироти;
- діти, позбавлені батьківського піклування;
- особи з інвалідністю;
- діти з інвалідністю;
- малозабезпечені сім'ї;
- особи, сім'ї, які опинилися у складних життєвих обставинах багатодітні сім'ї;
- особи похилого віку;
- ВПО.

Благодійна організація **«Благодійний Фонд «Будинок милосердя блаженного Миколая Чарнецького»** надає послуги дорослим особам з інвалідністю та особам похилого віку, до того ж, має обмежену заплановану кількість отримувачів соціальних послуг на рік – 4 особи.

Аналіз засвідчив, що **три категорії бенефіціарів не входять до переліку груп населення**, з якими працюють установи-надавачі соціальних послуг в Коломийській громаді, а саме:

- прийомні сім'ї, патронатні сім'ї, опікуни, піклувальники;

- одинокі матері, неповнолітні батьки;
- дитячі будинки сімейного типу.

Перелік послуг, які надають установи-надавачі соціальних послуг у Коломийській громаді, представлений у таблиці 2.

Таблиця 2

Перелік соціальних послуг, що надаються надавачами в Коломийській громаді

Перелік послуг	Назва установи		
	Єдиний центр надання реабілітаційних та соціальних послуг міста Коломиї	Благодійна організація «Благодійний фонд «Карітас Коломия»	Благодійна організація «Благодійний Фонд «Будинок милосердя блаженного Миколая Чарнецького»
001.0 інформування	так	ні	ні
002.0 консультування	так	так	ні
002.1 консультативний кризовий телефон	ні	ні	ні
003.0 посередництво	ні	ні	ні
004.0 представництво інтересів	так	так	ні
005.0 надання притулку	ні	так	ні
005.1 нічний притулок	ні	ні	ні
006.0 короткотермінове проживання	ні	ні	ні
007.0 соціальна профілактика	так	ні	ні
008.1 догляд та виховання дітей в умовах наближених до сімейних	ні	ні	ні
009.1 підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю	ні	так	ні
009.2 підтримане проживання бездомних осіб	ні	так	ні
009.3 транзитне підтримане проживання / учбова соціальна квартира (будинок)	ні	ні	ні
010.0 соціальний супровід	ні	ні	ні
010.1 соціальний супровід сімей, осіб СЖО	так	так	ні
010.2 соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування	так	так	ні
011.0 соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці	ні	ні	ні
012.0 екстрене (кризове) втручання	так	так	ні
013.0 соціальна адаптація	так	так	ні
013.1 соціально-трудова адаптація	так	ні	ні
014.0 соціальна інтеграція та реінтеграція	так	так	ні
015.1 догляд вдома	так	так	ні
015.2 догляд стаціонарний	ні	ні	так
015.3 денний догляд	так	так	ні
015.3.1 денний догляд дітей з інвалідністю	ні	ні	ні

015.4 паліативний догляд	ні	ні	ні
016.0 персональний асистент	ні	ні	ні
017.1 соціальна реабілітація осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями	ні	ні	ні
017.2 соціально-психологічна реабілітація	так	ні	ні
017.3 соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин	ні	ні	ні
017.4 соціально-психологічна реабілітація осіб із ігровою залежністю	ні	ні	ні
018.1 тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю	ні	ні	ні
018.2 тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування	ні	ні	ні
019.0 натуральна допомога	так	так	ні
020.0 супровід під час інклюзивного навчання	так	ні	ні
021.0 фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних	ні	ні	ні
022.0 переклад жестовою мовою	так	ні	ні
023.0 транспортні послуги	ні	ні	ні

Як бачимо, у Коломийській громаді є певна кількість **базових та інших послуг, які не надаються жодним надавачем соціальних послуг.**

Базові послуги, які не надаються у громаді:

- посередництво;
- фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних;
- соціальний супровід;
- догляд та виховання дітей в умовах наближених до сімейних;
- паліативний догляд.

Інші послуги, які не надаються у громаді:

- консультативний кризовий телефон;
- нічний притулок;
- короткотермінове проживання;
- транзитне підтримане проживання / учбова соціальна квартира (будинок);
- соціальний супровід при працевлаштуванні та на робочому місці;
- денний догляд дітей з інвалідністю;
- персональний асистент;
- соціальна реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями;
- транспортні послуги.
- соціально-психологічна реабілітація осіб із ігровою залежністю;
- соціально-психологічна реабілітація осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин;

- тимчасовий відпочинок для батьків або осіб, які їх замінюють, що здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю; інвалідністю, особами, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування;
- тимчасовий відпочинок для осіб, що здійснюють догляд за особами з

Водночас примітно, що під час анкетування по одній особі з учасників фокус-групи зазначили, що протягом минулого року вони отримували послуги **посередництва та короткотермінового проживання**. Таке **неспівпадіння** може пояснюватись тим, що респонденти **нечітко розуміють змістовне наповнення послуги** або отримували її від інших інституцій.

Аналіз кадрового забезпечення надавачів соціальних послуг у Коломийській громаді свідчить, що у їхніх **штатних розкладах не представлені певні вузькі спеціалісти**, а саме:

- соціальний педагог;
- помічник вихователя;
- соціальний вихователь по роботі з дітьми з інвалідністю;
- ерготерапевт;
- вчитель спеціальної освіти (вчитель-дефектолог);
- лікар-фізіотерапевт;
- дитячий лікар-невролог;
- дитячий лікар-психіатр.

Посада практичного психолога є у двох з трьох установ-надавачів соціальних послуг та представлена відповідно **2 та 1 штатною одиницями**, які наразі заповнені. Зважаючи на **високу потребу** вразливих груп населення у психологічній допомозі та підтримці, таку кількість фахівців **важко назвати достатньою**.

Крім того, у громаді зареєстровано **46 дітей**, які перебувають на обліку служби у справах дітей як такі, що перебувають у **складних життєвих обставинах**, та **197 дітей**, які перебувають на обліку у зв'язку з **обставинами, зумовленими стихійним лихом, техногенними аваріями, катастрофами, бойовими діями чи збройними конфліктами**, але при цьому в установах-надавачах соціальних послуг немає **дитячого невролога та дитячого лікаря-психіатра**. Відповідні фахівці, найімовірніше, є у закладах охорони здоров'я громади, проте їхня залученість до сфери надання соціальних послуг у ситуації війни могла б істотно підвищити якість обслуговування сімей з дітьми.

3.2. Стан інформування та обізнаності населення про соціальні послуги, що надаються в територіальній громаді, їх зміст та порядок надання

За словами учасників та учасниць **фокус-групового дослідження**, основними джерелами інформації щодо соціальної допомоги та послуг для них є **тематичні телеграм-канали та вайбер-групи**. Особливо це стосується інформантів з числа ВПО. Крім того, деякі бенефіціари зазначили, що у них на постійній відбувається **комунікація із фахівцями служб соціального захисту**, які інформують їх у разі потреби.

Серед **критичних зауважень** інформанти наголосили на невідповідності інформації щодо порядку переоформлення соціальних виплат для ВПО, яка поширюється у відкритих джерелах, тій, яку озвучують співробітники ЦНАПУ та органів соціального захисту.

Частина **учасників фокус-групи з числа ВПО** зазначали, що отримують інформацію про надання допомоги для ВПО у громаді від працівників ЦНАП (3 згадування), органів соціального захисту (1 згадування) та з телеграм-каналів (1 згадування). Примітно, що **4 з 9** ВПО, присутніх на фокус-групі, повідомили, що вони не надто обізнані щодо джерел отримання інформації про допомогу та послуги.

Під час анкетування респонденти вказали, що хотіли б отримувати такі **інформаційні послуги в громаді**:

- розміщення інформації про соціальну допомогу та послуги в каналах громади у Телеграмі / Вайбері (8 згадувань);
- оновлення інформації про соціальну допомогу та послуги на офіційному сайті громади не рідше одного разу на тиждень (6 згадувань);
- розміщення інформації про соціальну допомогу та послуги в соціальних мережах Facebook (1 згадування) та Instagram (1 згадування).

Учасники дослідження в процесі обговорення висловили побажання щодо створення **єдиного каналу або групи у месенджерах**, у якому б жителі громади могли отримувати повну інформацію щодо можливостей та порядку отримання соціальної допомоги і послуг.

3.3. Висновки за результатами оцінювання організаційної спроможності територіальної громади у забезпеченні населення соціальними послугами та пропозиції щодо удосконалення

Згідно з даними, наведеними у **додатку 4** до Порядку, Коломийська міська територіальна громада **відповідає основним критеріям належного рівня організаційної спроможності** у забезпеченні населення соціальними послугами за такими **показниками**:

- організаційний розвиток суб'єктів системи надання соціальних послуг;
- узгодженість бюджетного планування з прогностичними та програмними документами економічного і соціального розвитку територіальної громади та завданнями щодо удосконалення соціальних послуг;
- розвиненість комунікацій органу місцевого самоврядування з громадою у сфері планування та здійснення видатків місцевого бюджету на соціальні послуги;
- забезпеченість органу місцевого самоврядування фінансовими ресурсами;
- стан управління видатками місцевого бюджету на соціальні послуги.

У громаді наявний **місцевий орган соціального захисту населення, а також надавачі соціальних послуг комунального сектору**, які мають відповідні статуси розпорядників коштів місцевого бюджету. Усі соціальні послуги, що фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету, охоплені **моніторингом надання соціальних послуг**. Реалізується участь **суб'єктів системи надання соціальних послуг** у визначенні потреб населення в

соціальних послугах; проводиться внутрішня оцінка якості наданих соціальних послуг; відбувається навчання та підвищення кваліфікації персоналу.

Надавачі соціальних послуг комунального сектору **залучають власні надходження від надання послуг на платній основі**. Обсяг коштів, залучених у 2021-2023 роках, відображений у таблиці 3.

За результатами вжитих заходів у 2023 році від благодійників була залучена **фінансова та натуральна допомога** (табл. 4).

Таблиця 3

Обсяг коштів, які надавачі соціальних послуг комунального сектору залучили за надані соціальні послуги на платній основі в Коломийській громаді

Показник	Роки		
	2021	2022	2023
Обсяг коштів, тис. грн	9,3	18,2	22,74
Частка у загальному обсязі видатків, %	0,08	0,11	0,13

Таблиця 4

Обсяг коштів, які надавачі соціальних послуг комунального сектору залучили від благодійників для надання та розвитку соціальних послуг у Коломийській громаді

Показник	Роки		
	2021	2022	2023
Обсяг коштів, тис. грн	87,8	9794,7	10453,254
Частка у загальному обсязі видатків, %	0,7	61	58

У громаді укладено **угоди (договори)** з надавачами соціальних послуг **недержавного сектору** щодо надання соціальних послуг (табл. 5). Згідно з наведеними у **додатку 4** до Порядку даними, усі положення, передбачені в угодах, виконано.

Таблиця 5

Обсяг коштів щодо залучення надавачів соціальних послуг недержавного сектору до надання соціальних послуг у територіальній громаді, тис. грн

Показник	Роки		
	2021	2022	2023
Обсяг коштів, передбачених в угодах (договорах) із надавачами соціальних послуг недержавного сектору	800,0	1040,0	1189,7
Обсяг коштів, сплачених у межах виконання угод (договорів) із надавачами соціальних послуг недержавного сектору	741,84	880,90	965,1

Крім того, громадою укладено **меморандуми, договори про співробітництво** у сфері організації надання соціальних послуг з громадськими об'єднаннями, благодійними організаціями, проектами міжнародної технічної допомоги тощо. Частину меморандумів, договорів (більшість положень) виконано повністю. Натомість **договори про**

співробітництво територіальних громад у сфері надання соціальних послуг у 2023 році укладені не були.

Наявна **затверджена стратегія розвитку територіальної громади**, до аналітичної частини якої **частково включені результати** визначення потреб населення у соціальних послугах. Також наявні затверджені **середньострокові прогностні та програмні документи економічного і соціального розвитку** територіальної громади щодо розвитку та забезпечення надання соціальних послуг (місцевих програм розвитку тощо), до яких **включено більшу частину основних положень результатів** визначення потреб населення у соціальних послугах. У документах **охоплено усі етапи** надання соціальних послуг, для виконання заходів **передбачено фінансові ресурси**.

Затверджено **звіти про виконання середньострокових прогностних та програмних документів** економічного і соціального розвитку територіальної громади щодо розвитку та забезпечення надання соціальних послуг (місцевих програм розвитку тощо) за підсумками звітного року. **Виконано більшу частину завдань** щодо розвитку та організації надання соціальних послуг.

У громаді є **затверджена програма економічного і соціального розвитку територіальної громади**, яка містить завдання (заходи) щодо розвитку та організації надання соціальних послуг, однак не містить системи показників для моніторингу. У 2023 році **виконано більшу частину завдань** щодо розвитку та організації надання соціальних послуг.

У громаді **затверджено прогноз місцевого бюджету**, який охоплює звітний та два наступних роки. У прогнозі місцевого бюджету **виокремлено видатки на соціальні послуги, здебільшого враховано потреби в ресурсах, необхідних для розвитку** та забезпечення надання соціальних послуг, та **здебільшого враховано обсяг видатків на соціальні послуги, передбачених у бюджетних пропозиціях до прогнозу місцевого бюджету**. Також затверджено **план діяльності на середньостроковий період** (на звітний та два наступних роки) **головного розпорядника коштів**, що реалізує політику у сфері соціальних послуг, який містить **здебільшого враховані заходи** щодо розвитку та організації надання соціальних послуг та **здебільшого враховані потреби у ресурсах**, необхідних для розвитку та організації надання соціальних послуг, встановлених за результатами визначення потреб населення у соціальних послугах та відображених у бюджетних пропозиціях до прогнозу місцевого бюджету. Таким чином, **бюджетне планування узгоджене з прогностними та програмними документами економічного і соціального розвитку територіальної громади та завданнями щодо розвитку соціальних послуг**.

Члени робочої групи з питань визначення потреб населення територіальної громади у соціальних послугах не брали участь у плануванні видатків місцевого бюджету на соціальні послуги на звітний рік. У звітному році було **опубліковано інформацію з питань місцевого бюджету** в доступній для громадськості формі бюджету для громадян, яка містила, зокрема, **інформацію про обсяг видатків на соціальні послуги та очікувані результати**.

У 2023 році в громаді **проведено консультації з громадськістю** з метою представлення проекту бюджету на звітний рік та отримання зворотного зв'язку. Проводилися **громадські слухання та публічне представлення проекту міського бюджету** на 2023 рік, при цьому акцент на соціальних послугах не ставився. Також **було застосовано механізм громадського бюджету та / або проведено конкурс громадських проектів**.

Мобілізація власних доходів місцевого бюджету в Коломийській громаді за останні 3 роки характеризується показниками, наведеними в таблиці 6.

Таблиця 6

**Мобілізація власних доходів місцевого бюджету
в Коломийській міській територіальній громаді за 2021-2023 роки**

Показник	Роки		
	2021	2022	2023
Обсяг власних доходів загального фонду місцевого бюджету (доходів місцевого бюджету, крім міжбюджетних трансфертів), тис. грн	494127,6	1092727,6	1086772,6
Обсяг власних доходів місцевого бюджету (доходів місцевого бюджету, крім міжбюджетних трансфертів) у розрахунку на одну особу, яка проживає в територіальній громаді, грн	6676	14763	14682
Рівень виконання планових показників за власними доходами у звітному році та двох попередніх роках, %	103,1	114,9	94,6
Частка доходів загального фонду місцевого бюджету (крім субвенцій та додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я), що спрямована на соціальні послуги, %	58,1	32,6	34,1

Обсяги базової дотації у 2021-2023 роках та реверсної дотації у 2021-2022 роках у заповненому громадою додатку 4 до Порядку зазначені 0 грн. Обсяг реверсної дотації у 2023 році склав **201460,3 тис. грн.**, а співвідношення реверсної дотації до власних доходів місцевого бюджету – **18,5%**.

Місцева рада у звітному році подала на участь у **конкурсі для місцевого самоврядування 1 заявку (проект)**, спрямований на розвиток соціальних послуг, яка за результатами конкурсу стала переможцем та була реалізована.

Обсяг **ресурсів, залучених у звітному році місцевою радою для фінансування проектів, спрямованих на розвиток соціальних послуг**, визнаних переможцями конкурсу проектів для місцевого самоврядування, склав у 2023 році **4900,0 тис. грн.**

Завдяки цільовій державній субвенції та співфінансуванню з міського бюджету в громаді вдалося відкрити ще один **соціальний об'єкт – притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі**, де жінкам та дітям, які страждають від домашнього насильства, надаватимуть кваліфіковану психологічну, юридичну і соціальну допомогу та забезпечуватимуть належні умови перебування, безпеку і захист.

Місцевий орган соціального захисту населення (орган місцевого самоврядування) у звітному році **брав участь у виконанні комплексних програм**, регіональних програмах розвитку, проектах, заходах обласної військової адміністрації, які передбачають розвиток соціальних послуг. Також у звітному році місцева рада (місцевий орган соціального захисту населення) **вживала заходів для участі** територіальної громади та за результатами вжитих заходів **брала участь у державних цільових програмах, проектах, заходах, які реалізує Міністерство соціальної політики, Національна соціальна сервісна служба та інші центральні органи виконавчої влади**, спрямованих на розвиток соціальних послуг. Внаслідок цієї участі з Державного бюджету України до місцевого бюджету надійшли **4900,0 тис. грн**, були **виконані ремонтні роботи в одній будівлі**, а також **2 працівники** комунальних установ/закладів, що надають соціальні послуги, **взяли участь у навчальних заходах**.

Обсяг і динаміка видатків місцевого бюджету на соціальні послуги надані у табл. 7.

Таблиця 7

**Обсяг і динаміка видатків місцевого бюджету на соціальні послуги
в Коломийській міській територіальній громаді за 2021-2023 роки**

Показники	Роки		
	2021	2022	2023
Загальний обсяг видатків місцевого бюджету на соціальні послуги, тис. грн, в тому числі:			
забезпечення соціальними послугами стаціонарного догляду з наданням місця для проживання, всебічної підтримки, захисту та безпеки осіб, які не можуть вести самостійний спосіб життя через похилий вік, фізичні та розумові вади, психічні захворювання або інші хвороби	0	0	0
забезпечення соціальними послугами за місцем проживання, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю	159,83	99,55	250,00
утримання та забезпечення діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді	0	0	0
забезпечення діяльності інших закладів у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	0	0	0
інші бюджетні програми	11641,9	15994,1	17086,27
Обсяг видатків місцевого бюджету на соціальні послуги в розрахунку на одну особу, що проживає у територіальній громаді, грн	0,00015	0,00021	0,00024
Частка видатків на соціальні послуги у загальному обсязі видатків місцевого бюджету, %	0,024	0,015	0,017
Рівень виконання планових показників видатків місцевого бюджету на соціальні послуги, %	0	0	0

Інформація щодо **оцінки бюджетних програм, в межах яких надаються соціальні послуги, у додатку 4** до Порядку громадою не наведена. **Гендерний аналіз бюджетних програм, в межах яких відбувається надання соціальних послуг, у 2023 році у громаді не проводився.**

Таким чином, є підстави стверджувати, що **наявні ресурси та надавачі послуг, які функціонують у Коломийській міській територіальній громаді, створюють можливості вчасно реагувати на соціальні та демографічні процеси, попереджувати виникнення соціальних проблем та задовольняти попит громадян на соціальні послуги.**

4. Рекомендації щодо покращення соціальної допомоги та послуг за результатами емпіричного дослідження у Коломийській міській територіальній громаді

Під час колективного обговорення на **фокус-групі** учасники та учасниці дослідження зазначили необхідність розвивати у громаді наступні **ініціативи**:

- додаткові консультації, інформування про отримання соціальних допомог та послуг (9 згадувань);
- залучення до надання соціальних послуг організацій батьків дітей, які їх потребують (6 згадувань);
- створення мобільних бригад соціально-психологічної допомоги (6 згадувань);
- облаштування в більших селах робочих місць, де регулярно працюватимуть фахівці, які надають соціальні послуги (5 згадувань);
- створення батьківських груп самопідтримки (4 згадування);
- додаткові консультації, інформування спеціалістів про особливості догляду і виховання дітей (4 згадувань);
- надання допомоги від держави для сприяння розвитку талановитих дітей (1 згадування).

Особливо часто інформанти та інформантки наголошували на потребі покращення **ситуації з наданням житла** для внутрішньо переміщених осіб, **підвищенні розмірів грошової допомоги** сім'ям з дітьми та забезпеченні **психологічної допомоги та підтримки** вразливих груп населення. Також було висловлене наполегливе прохання не відмінити **виплати для ВПО**. Крім того, представниця патронатних сімей висловила пропозицію щодо збереження бронювання від призову для чоловіків, які є **патронатними вихователями**.

Загалом учасники та учасниці **емпіричного дослідження** у місті Коломия висловили сподівання на те, що держава буде ефективніше працювати у напрямку створення дієвих механізмів соціального захисту та підтримки соціально вразливих груп населення.

5. Джерела інформації та даних

У межах проєкту **«Право на сім'ю: усунення системних прогалин – підтримка реформ системи захисту дітей в Албанії, Білорусі, Вірменії, Північній Македонії та Україні»** для проведення дослідження з визначення потреб населення Коломийської міської територіальної громади в соціальних послугах, моніторингу оцінювання

організаційної спроможності надання послуг для дітей та сімей з дітьми і написання аналітичного звіту за їх результатами були використані такі **нормативні документи**:

1. **Закон України «Про соціальні послуги»;**

2. Додатки 1, 2, 3 та 4 до **Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці / територіальної громади у соціальних послугах**, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики від 19 квітня 2023 року № 130-Н, **адаптовані дослідницької командою проєкту «Право на сім'ю: усунення системних прогалин – підтримка реформ системи захисту дітей в Албанії, Білорусі, Вірменії, Північній Македонії та Україні»** відповідно до завдань проєкту в частині збору та аналізу даних щодо стану розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, патронату над дитиною та потреб у їх розвитку;

3. **Класифікатор соціальних послуг**, затверджений наказом Міністерства соціальної політики від 23 червня 2020 року № 429.

Використані в аналітичному звіті **статистичні та інші дані щодо роботи суб'єктів системи надання соціальних послуг** отримані в результаті заповнення відповідальними представниками Коломийської міської територіальної громади зазначених **додатків до Порядку**.

Інформація від бенефіціарів соціальної допомоги та послуг зібрана під час **фокусованого групового інтерв'ю та анкетування** жителів Коломийського міської територіальної громади, проведених у лютому 2024 року в межах проєкту **«Право на сім'ю: усунення системних прогалин – підтримка реформ системи захисту дітей в Албанії, Білорусі, Вірменії, Північній Македонії та Україні»**.

ДОДАТКИ:

1. Презентація Коломийської ТГ_Городенка 14 березня.pdf
2. Коломийська громада_Додаток 1 до Порядку.docx
3. Коломийська громада_Додаток 2.1 до Порядку_Будинок Миколая Чарнецького.docx
4. Коломийська громада_Додаток 2.1 до Порядку_Єдиний центр.docx
5. Коломийська громада_Додаток 2.1 до Порядку_Карітас.docx
6. Коломийська громада_Додаток 2.2 до Порядку.docx
7. Коломийська громада_Додаток 3.1 до Порядку.docx
8. Коломийська громада_Додаток 3.2 до Порядку.docx
9. Коломийська громада_Додаток 4 до Порядку.docx